

LIVINGSTONES KABINET
PRÆSENTERER

The Einstein of Sex

THE EINSTEIN OF SEX

EN FORESTILLING OM RETTEN TIL AT
ELSKE DEN, MAN VIL

TURNÉ 2016

UNDERVISNINGSMATERIALE

Materialet er udarbejdet af dramaturg
Louise Frydendahl Ladefoged

THE EINSTEIN OF SEX

Undervisningsmateriale

THE EINSTEIN OF SEX

Kære undervisere og studerende,

Velkommen til forestillingen THE EINSTEIN OF SEX af og med Livingstones Kabinet.

Dette materiale er tænkt som baggrundsmateriale for forestillingen og indeholder korte artikler om hovedpersonen i stykket, Dr. Magnus Hirschfeld, om den historiske ramme for stykket og om kompagniet Livingstones Kabinet.

Sidst i materialet finder I tre korte interviews med komponist, instruktør og koreograf.

God fornøjelse med THE EINSTEIN OF SEX.

Mange hilsner

Livingstones Kabinet

Indhold:

Om forestillingen

Praktisk info

Magnus Hirschfeld

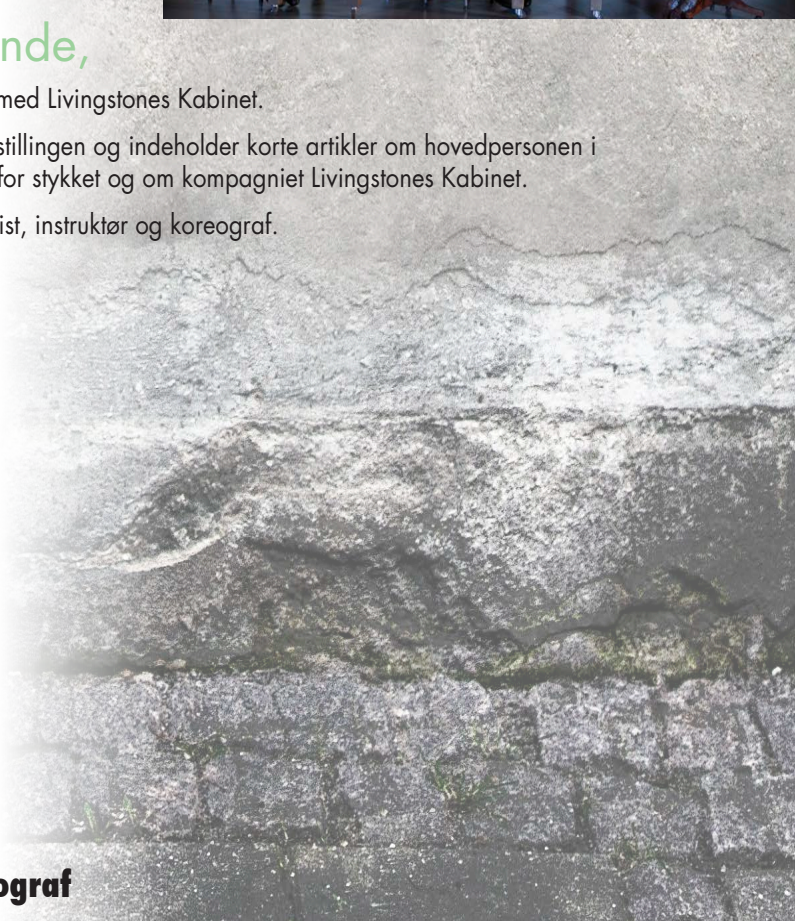
Institut für Sexualwissenschaft

Weimarrepublikken

De kæmper fortsat...

Om Livingstones Kabinet

Q&A med komponist, instruktør og koreograf

THE EINSTEIN OF SEX

Om forestillingen

Forestillingen The EINSTEIN OF SEX tager udgangspunkt i en gruppe fritænkere fra Tyskland i slutningen af 1800-tallet, der kæmpede for seksuel frigørelse og homoseksuelles rettigheder og drager paralleller til vores verden i dag.

I The EINSTEIN OF SEX befinder vi os i "Institut Für Sexualwissenschaft" i Berlin, hvor verdenshistoriens første forsøg på at bekæmpe undertrykkelse af homoseksuelle fandt sted. Allerede i 1897 arbejdede instituttet nemlig på at få ophævet antihomoseksuelle straffelove og oplyse offentligheden om "Mand til Mand Kærlighedens Væsen".

Med datidens blik ser vi på verden i dag og tager pulsen på, hvor langt vi er nået i kampen for retten til seksuel mangfoldighed og frihed.

I The EINSTEIN OF SEX møder vi instituttets leder, Magnus Hirschfeld (1868- 1935), en tysk/jødisk seksualforsker og forfatter, der blev omtalt i datidens presse som "Der Einstein des Sex".

Hirschfeld var en flittig og anerkendt foredragsholder såvel i Tyskland som i resten af verden og hans tanker og holdninger udfordrede datidens syn på seksuelle minoriteter. Under nazisternes bogbrændinger blev Hirschfelds bibliotek brændt til aske og hans institut blev ransaget og destrueret.

Hirschfeld blev tvunget i eksil og døde i Frankrig i 1935.

I dag hyldes Magnus Hirschfeld som foregangsfader i kampen for homoseksuelles rettigheder.

Medvirkende:

Pete Livingstone, Pauli Ryberg, Bent Jacobsen, Ole Håndsbæk Christensen, Brian Grønbæk, Amia Miang og Molly Livingstone

Isenesættelse: Nina Kareis **Komponist:** Pete Livingstone i samarbejde med Erik Christoffersen. **Scenografi og kostumer:** Dorte Holbek **Koreografi:** Adelaide Bentzon

Praktisk info

Varighed: 1 time og 20 minutter.

Mød de medvirkende: Skuespillere og instruktør mødes gerne med jer til en snak efter forestillingen.

For yderligere information / aftaler om samtaler efter forestillingen kontakt teatret, som forestillingen spiller på.

Magnus Hirschfeld (1868-1935)

Den tysk-jødiske læge Magnus Hirschfeld blev kendt som "Der Einstein des Sex" for sin banebrydende forskning inden sexologi og kønsforskning. Han var den første til at forske i køn og seksualitet, og han er kendt for sine bestræbelser på at omklassificere homoseksualitet fra en form for psykisk sygdom til en naturlig menneskelig omstændighed. Han håbede på at legitimere homoseksualitet i samfundet som helhed, og grundlagde verdens første organisation for homoseksuelle.

Hirschfelds forskning var omfattende og omhandlede blandt andet begrebet "det tredje køn" frem for fx homoseksuel. Det var dog ikke et begreb han gjorde brug af i sine videnskabelige publikationer, hvor han i stedet foretrak at bruge begrebet sexual intermediaries (en slags seksuelle mellemformer) om de mange andre former for seksualitet, som Hirschfeld mente eksisterede, og som ikke kun refererer til mand/kvinde begrebet.

Einar, Lili og Dr. Hirschfeld

Den danske kunstmaler Einar Wegener havde gennem nogle år klædt sig i kvindetøj ved flere lejligheder, og følte sig i virkeligheden mere som kvinde. Efter at have boet nogle år i Paris med hustruen Gerda, hvor han ubemærket kunne klæde sig som en kvinde mødte han i 1929 Hirschfeld i Berlin, og her blev han anbefalet at tage skridtet fuldt ud og blive en kvinde. Dermed blev Einar Wegener den første kønsopererede i verden. Da man nogle år senere også forsøgte at indoperere æggestokke gik det dog galt, og Lili Elbe, som Einar kaldte sit kvindelige jeg, døde da Lilis krop afstødte de nye organer. I øvrigt en operation, som Hirschfeld frarådede og ikke medvirkede i.

Einar og Gerdas liv bliver nu til en spillefilm instrueret af Tom Hooper med engelske Eddie Redmayne og svenske Alicia Vikander i rollerne som Einar og Gerda Wegener.

Anderledes end de andre

Hirschfeld var medforfatter på og medvirkede i filmen "Anders als die Anderen" ("Different from the others") fra 1919, der handlede om en homoseksuel violinist, som forelsker sig i en af sine studerende. Hans karriere ruineres da offentligheden finder ud af han er bøsse, og han bliver drevet til selvmord.

Fra 1930-32 turnerede Hirschfeld rundt i verden for at give en række offentlige foredrag omkring den nye seksualvidenskab, og han besøgte både USA, Asien, Afrika og Mellemøsten. Under hans fravær overtog nazisterne magten i Tyskland, og Hirschfeld var ude af stand til at vende tilbage, men tog i stedet til Paris. Han blev offentligt angrebet og latterliggjort i tyske aviser, og kunne fra Paris følge begivenhedernes gang i Tyskland i biografernes ugerevyer. Her måtte han magtesløs se til, mens nazistiske studerende brændte de fleste af bøgerne i instituttets store bibliotek, og ødelagde store dele af instituttet.

Resten af sine dage tilbragte Hirschfeld i Frankrig, hvor han fortsatte med at forske og skrive, og med at agitere for en fransk udgave af sit tabte institut.

Hirschfeld var selv homoseksuel. Han sprang aldrig ud, men forsøgte heller ikke at skjule det.

I 1935 døde han af et hjerteanfald i sin lejlighed i Nice uden nogensinde at have været tilbage i Tyskland.

Kilder:

<http://politiken.dk/kultur/filmogtv/ECE599892/historien-om-einars-konsskifteoperation-i-1931-overgaar-af-fiktion/>

Institut für Sexualwissenschaft

I et forsøg på at fremme sine teorier og sit arbejde co-grundlagde Hirschfeld det første forskningstidsskrift om sex i 1903, og i 1919 åbnede verdens første institut for seksualvidenskab. Her var der læger ansat, og der var foredrag både for den brede offentlighed og for studerende. Institutet som i Berlin ikke lå langt fra Rigsdagen rummede Hirschfelds store arkiv og bibliotek af bøger og artefakter vedrørende køn og seksualitet, og leverede både uddannelse, rådgivning og medicinske konsultationer. Institutet rummede også et Museum of Sex, der skulle oplyse offentligheden, og som angiveligt havde besøg af skoleklasser:

"Upublicerede manuskripter, memoirer, patientdagbøger og alle breve fra rådgivningen er alle blevet indsamlet i disse [instituttets] arkiver. Instituttets museum var det eneste af sin art i verden. Tusindvis af fotografier kunne ses her: billeder af sexforbrydere, neurotiske, mentalt forstyrrede; billeder af excentriske seksuelle praksisser, perversioner, og instrumenter og redskaber brugt til dette; historiske fotografier, hele kartoteker over bordeller gennem tiderne og fra hele verden; fotografier af prostituerede, homoseksuelle mænd, transvestitter, lesbiske, ekshibitionister, sadister, masochister, alfonser, kleptomaner og meget meget mere", skrev gynækolog Ludwig Levy-Lenz i sin *Erinnerungen eines Sexualarztes (Memoirs of a Sex Doctor)* fra 1954. Levy-Lenz beskrev museets store samling som en labyrint af menneskelig passion og afgang. Der var adskillige objekter, hvis formål var at tilfredsstille seksuel fetichisme: en samling på omkring 100 gedeskindssko i alle farver til kvinder, støvler inklusive nogle med snører der gik højere end til låret. Derudover fandtes der en udstillingsmontre med fletninger og hårløkke som et enkelt menneske havde klippet af og samlet sammen. Fra en undertøjsfetichist havde man arvet en samling af smukke, varierede og eksklusive stykker lingerie.

Isherwoods fristed

En lang række forfattere, kunstnere, filosoffer og andre fra tidens kulturrelite og avantgarde levede i kortere og længere perioder på instituttet i de forskellige værelser, der enten var til leje eller som kunne lånes gratis. Heriblandt den britiske forfatter Christoffer Isherwood, der i 1939 skrev bogen *Farvel til Berlin*, som senere blev forlæggert til musicalen og filmen *Cabaret*. Isherwood flyttede til Berlin i 1929. Isherwood var taget til Berlin for at møde sin skolekammerat WH Auden, men tiltrukket af Berlins dekadence og seksuelle eksperimenteren blev han dog i byen længere end de par uger, der først var planen. Han beskrev instituttet som et fristed, hvor sex blev taget alvorligt.

Kilder:

<http://www.theguardian.com/books/2014/nov/07/the-rise-and-rise-of-sexology-wellcome>

THE EINSTEIN OF SEX

Weimarrepublikken 1900-1933

Om Tyskland i årene 1919-1930 bruger man ofte betegnelsen Weimarrepublikken efter byen Weimar, hvor en ny demokratisk forfatning blev vedtaget for Tyskland. Det var en tid med et blomstrende kulturliv, især i Berlin, hvor især 1920'erne blev kendt som en fri, innovativ og kreativ periode under navnet De brølende 20'ere. Men også en tid med fortsat politisk uro og store økonomiske udfordringer for taberen af 1. verdenskrig.

Berlin - et fristed for kunstnere og intellektuelle

Tyskland og især Berlin var i Weimartiden et særdeles givende sted at være for kunstnere, arkitekter og intellektuelle. Byens kultur- og socialliv var et blomstrende kaos af mangfoldighed, hvilket medførte et boom i handel og byggeri. Flere berømte forskere boede i Berlin i denne periode og blev belønnet med Nobelpriser for deres forskning, her i blandt Albert Einstein, der modtog den fornemme pris i 1921.

Årene fra 1918 til ca. 1933 var en slags avantgardens guldalder. Blandt andet på teaterområdet vandt Dadaismen frem, og dadakunstnere samledes i byen over hele Europa, ikke mindst i Berlin.

"Dada var i sit væsen antiautoritær og anarkistisk med en total foragt for alle vedtagne normer, moralske som æstetiske", og grænsen mellem kunst og virkelighed forblev udviskede som de også var det hos den tæt beslægtede kunstretning futurismen (www.denstoredanske.dk).

Også indenfor design bragte især 1920'erne en særlig retning med sig da Bauhausstilen i 1919 lagde grunden for en ny måde at se arkitektur og design på. Hvor dadaismen grundlagde sine principper ud fra et æstetisk synspunkt, var Bauhaus en decideret institution, en skole hvor man kombinerede håndværk og kunst. Bauhaus er en stor del af inspirationen i moderne kunst, design og arkitektur.

På teatrene var politisk teater i centrum, og det var i disse år at den berømte tyske dramaturg og teatermand Bertolt Brecht i samarbejde med komponisten Kurt Weill lavede sine forestillinger. Ofte med et slet skjult kommunistisk præg.

Kilder:

[http://www.denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Tyskland%2c_Østrig%2c_Schweiz_og_Liechtenstein/Tyskland_generelt/Tyskland_\(Historie\)/Tyskland_\(Historie_-_Weimarrepublikken](http://www.denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Tyskland%2c_Østrig%2c_Schweiz_og_Liechtenstein/Tyskland_generelt/Tyskland_(Historie)/Tyskland_(Historie_-_Weimarrepublikken)

De kæmper fortsat - nutiden for homoseksuelle og transpersoner

Over hele verden kæmper homoseksuelle den dag i dag stadig for at have de samme rettigheder som heteroseksuelle. I store dele af Europa og i Nordamerika kan man frit leve et åbent liv som homoseksuel uden at konsekvenserne er krænkelse af de mest basale menneskerettigheder. Homoseksuelles rettigheder i den vestlige del af verden er nået langt siden 2. verdenskrig, selvom det først for nyligt er blevet lovligt for homoseksuelle at blive kirkeligt viet og at adoptere børn. Dog er hadsforbrydelser stadig et problem selv i det danske samfund, hvor LGBT Danmark tilbyder rådgivning, og for ikke mindst for transpersoner kan selv Danmark være ugæstfrit fordi de marginaliseres af samfundet.

Alligevel er der sket fremskridt for mennesker, der ikke ser sig selv som mand eller kvinde eller netop identificerer sig med det modsatte køn end det de er født med. Fx er Facebook gået de transkønnede i møde ved at gøre det muligt at vælge mellem 58 forskellige køn på de personlige profiler. »Der er behov for det i et land som Danmark, hvor vi ikke er ret langt fremme i anerkendelsen af, at køn ikke kun er mand eller kvinde. Vi bliver hele tiden konfronteret med at skulle putte os selv i den ene eller den anden kasse. Pas, sygeskringsbevis – alle steder skal du definere dig selv som enten mand eller kvinde, og indtil videre er det heller ikke muligt juridisk at skifte køn i Danmark, med mindre du gennemgår en operation« siger talsperson Søren Lauersen fra LGBT Danmark i en artikel i Politiken fra 2014.

Verden over forfølges mennesker dog stadig på grund af deres seksualitet. I mange afrikanske og asiatiske lande kan det være med livet som indsats at leve som bøsse, lesbisk eller transperson, hvor flere afrikanske ledere åbent erklærer at homoseksualitet er en sygdom og at det er i mod Guds vilje. I Rusland har præsident Putins berygtede homolov affødt adskillige protester fra det lokale LGBT (Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender) miljø og lige så mange positive tilkendegivelser fra især præster og konservative. Lige som det er forbudt at være homoseksuel, er det også forbudt at demonstrere for homoseksuelles rettigheder og at formidle om homoseksualitet til medier og skoler:

»Propaganda for utraditionelle seksuelle relationer«. Loven kriminaliserer enhver positiv omtale af homoseksualitet over for børn og unge. Loven blev vedtaget med 436 stemmer for og ingen stemmer imod og betyder, at borgere i Rusland kan risikere at skulle betale store bøder eller komme i fængsel, hvis de benytter sig af såkaldt homoseksuel propaganda over for mindreårige.

Verdens mest homofobe kontinent

Tilbage til Afrika, hvor det i 36 ud 55 lande er ulovligt at være homoseksuel og hvor det i nogle lande straffes med døden. Gambias præsident Yahya Jammeh har har i forbindelse udtalt:

”Vi vil bekæmpe disse skadedyr, på samme måde som vi bekæmper malaria. Homoseksualitet, grådighed og besættelse er de tre største trusler mod menneskets eksistens.”

Både Uganda og Nigerias præsidenter har skrevet under på love, der kriminaliserer homoseksuelle. Desværre ser det ud til at politikerne har opbakning hos befolkningen, og i medierne er der meget ofte heller ingen opbakning til homoseksuelle og transpersoner. I 2010 gik en avis i Uganda så vidt som at bringe fotos af homoseksuelle under overskriften ”hæng dem”.

Flere steder i verden er der altså en tilgang til homoseksualitet som værende en sygdom, der skal kureres. I mange religiøse sammenhænge anses det også for at være naturstridigt og som noget Vesten gennem kolonialisering har bragt med sig til Afrika.

Kilder:

<http://politiken.dk/forbrugogliv/digitalt/internet/ECE2208886/pankoenet-eller-transperson-nu-kan-du-vaere-58-forskellige-koen-paa-facebook/>

(<http://www.b.dk/globalt/ny-russisk-homolov>)

<http://politiken.dk/udland/ECE2053419/ruslands-homolov-kan-stride-mod-torturkonvention/>

<http://www.information.dk/489326>

<http://politiken.dk/indland/ECE2611949/fernanda-fik-asyl-at-vaere-transkoenet-i-danmark-er-langt-fra-ren-lykke/>

<http://www.kristeligt-dagblad.dk/kirke-tro/homoseksuelle-er-jaget-vildt-i-afrika>

THE EINSTEIN OF SEX

Undervisningsmateriale

7

Livingstones Kabinet

Livingstones Kabinet er et internationalt scenekunstensemble baseret i København, Danmark. Livingstones Kabinet blev grundlagt af instruktøren Nina Kareis fra Danmark og komponisten Pete Livingstone fra Skotland. Efter at have mødtes i 1994 begyndte de at arbejde som freelance-kunstnere på teater- og danseforestillinger i Storbritannien og USA. De dannede sammen Livingstones Kabinet i 2000 ud fra ønsket om at skabe musikdramatiske forestillinger, der kombinerer musik, teater og dans på nye og udfordrende måder.

Gennem de sidste 14 år har Livingstones Kabinet skabt en stærk profil, der eksperimenterer med stil, indhold og genrer, og som kendetegnes ved sin billedrigdom, musikalitet og skæve humor. Iscenesættelsen væver det musikalske, koreografiske og scenografiske tæt sammen så grænserne mellem de kunstneriske genrer ophæves. Livingstones Kabinet mener, at man i moderne scenekunst ikke kan sætte forestillinger i bestemte genre-båse, og arbejder derfor med at udfordre metoder og stilarter. Derfor samarbejder de også med performere og kunstnere, der har flere færdigheder: musikere, der kan spille teater; dansere, der spiller instrumenter; skuespillere, der kan stå på hænder og lære koreografi; scenografer og koreografer, der er aktive med-iscenesættere, komponister og instruktører, der er dramatikere.

Q&A med Livingstones Kabinet

Pete Livingstone - om musikken

1) Hvad kommer først i processen for dig? Musikken eller fortællingen?

I denne forestilling var det vores formål at musikken og fortællingen skulle være meget afhængige af hinanden, især når vi vidste at vi skulle arbejde med queer -vokalensemblet Schwanzen Sänger Knaben.

Deres musikalske personlighed er så stærk, at vi ikke kunne undgå at musikken var en stor element i fortællingen. Men ren praktisk begyndte jeg at komponere musikken før vi var klar over forestillingens dramaturgiske struktur.

2) Hvad kan musikken i forhold til at formidle temaet i *The Einstein of Sex*?

I alle Livingstones Kabinet's forestillinger er stemning, rytme og tempo meget væsentlige elementer i formidlingen af temaet. Musikken giver os mange flere farver at lege med, når det handler om at skabe alle disse elementer. Musikken kan være i fokus som primus motor i en scene, eller har en støttende rolle, hvor teksten kan "surfe" over den. Følelsesmæssigt kan musikken skabe en kontravægt. For eksempel kan den give en formalitet til en følsom tekst, som betyder at scenen bliver "koldere", eller den kan give en undertekst som kan "varme" en ellers meget formel tekst op.

THE EINSTEIN OF SEX

3) Hvordan bruger du musikken i prøveforløbet? Er den fx med til at inspirere til ting omkring iscenesættelsen?

Det er meget afhængig på omstændighederne. Nogle gange kommer jeg med et færdigkomponeret stykke som jeg har arbejdet med sammen med sangerne. Det kan tit blive til en katalysator/inspiration til en iscenesættelses idé. Andre gange improviserer jeg musikken, mens en idé bliver udviklet på gulvet; vi prøver forskellige musikalske stemninger og finder ud hvad det er der mest effektivt. Nogle gange kan det tage en hele dag før vi opdager, at musikken er faktisk ikke nødvendig i den scene!

Nina Kareis - om iscenesættelsen

1) Hvad er udgangspunktet for at fortælle lige præcis den her historie om seksualitet og køn?

Idéen om at lave forestillingen om Magnus Hirschfeld kom oprindeligt fra Bent Jacobsen, der har en baggrund i kampen for bøssernes befrielse tilbage i 1970'erne. Og som verden ser ud i dag, hvor homoseksuelle mange steder stadig bliver undertrykt og visse steder straffes eller henrettes på grund af deres seksualitet, er emnet stadig meget aktuelt.

Allerede i begyndelsen af det sidste århundrede var seksualforskeren Magnus Hirschfeld langt fremme i skoene i forhold til accepten af, at der findes mere end 2 køn. Han så den menneskelige seksualitet som liggende på et spektrum mellem den fuldstændige feminine kvinde og den fuldstændige maskuline mand. Og Hirschfeld kæmpede for de homoseksuelles rettigheder i datidens Tyskland. Jeg synes at vi i dag stadig kan lære meget af hans syn på køn og den menneskelige seksualitet. Og hans frisind og accept af menneskers forskellighed rører mig dybt og er inspirerende selv i vores samtid.

2) Hvordan har du som instruktør forholdt dig til den omfattende mængde af baggrundsmateriale som til sidst skal blive til *The Einstein of Sex*?

Jeg prøver at skabe et poetisk og visuelt univers, hvor det dokumentariske og videnskabelige indhold leveres på en underholdende måde. Jeg prøver at sætte det historiske materiale op imod vores nutid, og håber, at vi ender med et festfyrværkeri af en fejring af Magnus Hirschfelds tanker og af menneskers seksuelle diversitet.

3) Hvad er din rolle som instruktør i forhold til, at Livingstones Kabinet arbejder ud fra devising metoden og skaber jeres forestillinger sammen?

Jeg ser mig selv som en katalysator af alle de forskellige kunstarter: musik, visuelt design, koreografi, lyd design, lys design samt de performere som er på scenen. Samtidig arbejder jeg meget intuitivt og lader mine egne ideer, hvor vanvittige de end synes at være, få lov til at vokse og springe frem. I en devising proces er det vigtigt at styre og lede uden at undertrykke de kreative kræfter der er i en gruppe kunstnere. Jeg bruger andres ideer uhæmmet.

Adelaide Bentzon - om koreografien

1) Hvad var dit udgangspunkt da du skulle lave koreografi til *The Einstein of Sex*?

Når jeg arbejder med Livingstones Kabinet tager jeg ofte udgangspunkt i de ideer som instruktøren, altså Nina, har til koreografiske scener. Som regel arbejder vi tæt sammen, og mange af de koreografiske optrin opstår mellem Nina og jeg. Nogle af idéerne ligger der fra begyndelsen. F.eks.: her vil vi gerne have en stor kontorscene med masser af liv og virvar, men andre ideer opstår helt spontant i prøvelokalet.

2) Hvordan har du som koreograf forholdt dig til det historiske materiale som er udgangspunkt til *The Einstein of Sex*?

Bevægelsesmaterialet er ikke som sådan inspireret af dans på Hirschfelds tid, men vi har set på billeder og de få filmklip man kan finde, for at få en fornemmelse for stemning og udtryk. Men det er mest til inspiration. Dog indeholder "The Einstein of Sex" en lille parafrase over en dansescene fra Fritz Langs berømte film "Metropolis".

3) Hvor meget af forestillingen er koreograferet?

Jeg vil egentlig sige at den er meget stramt koreograferet hele vejen igennem. Ikke hvis man tænker på koreografi som store dansenumre, men i den forstand at forestillingen er visuelt gennemkomponeret, og alle scener er præcist arrangeret. Nina er en instruktør som tænker meget i fysik og billeder, og hvis jeg som koreograf skulle beskrive forestillingen, ville jeg sige at det er musikalsk samspil mellem lyd, billede, krop og ord.